

До
г-н Румен Радев,
Министър на енергетиката

Становище

от
„Ей И Ес Гео Енерджи“ ООД, ЕИК: 175155987
седалище и адрес на управление: гр.София 1407,
район Лозенец, бул. „Черни Врѝх“ 32А,
представявано от управителя Иван Михайлов Цанков.

ОТНОСНО: Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, публикуван за обществено обсъждане на 27.07.2023г.

Уважаеми г-н Министър,

Във връзка с публикувания за обществено обсъждане проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, изразяваме следното становище:

Подкрепяме усилията на Министерство на енергетиката за изменения в Закона за енергетиката, които да транспонират в по-пълна степен Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския Парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила на вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС, както и за изпълнение на мерките предвидени в Плана за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ). Като производител на електрическа енергия от възобновяеми източници (Ей и Ес Гео енерджи притежава и експлоатира най-голямата вятърна централа в България – ВяЕЦ „Свети Никола“), ние сме пряко заинтересовани от създаване на стабилна и предвидима правна уредба на отношенията в сектор енергетиката и в частност развитието и търговията с енергия, произведена от възобновяеми източници.

Едновременно с това, бихме желали да обърнем специално внимание на структурирането на енергийния пазар и правните възможности за сключване на сделки за продажба на електрическа енергия от производители, ползващи възобновяеми източници:

- В проекта на закон се предлага премахване на фигурата на „обществения доставчик“, като се предвижда снабдяването на крайните клиенти за битови нужди да се осъществява от крайните снабдители или търговци на енергия. Паралелно с това се въвежда изискването микса от енергия, който се предлага от тези лица на битовите клиенти да съдържа 60% енергия от нискоемисионно

източници (предложение за изменение на чл.97, ал.4 от ЗЕ). Предвижда се сключване на дългосрочни споразумения (чл. 97, предложение за нова ал.4 „Дългосрочни договори, като споразумения за закупуване на електрическа енергия или други подобни споразумения със същия или еквивалентен предмет или ефект, включително допълнителни споразумения за продължаване срока на действащи договори, се сключват само за закупуване на електрическа енергия от нискоемисионни източници през организиран борсов пазар). Това предложение е обвързано с предвиждането да бъде създаден специален сегмент на борсовата платформата за двустранни договори за споразуменията по чл. 97, ал. 4. (дългосрочни споразумения)

Така разписани нормите поставят няколко въпроса, които следва да намерят безпротиворечиво правно решение:

- 1. Да се предостави възможност производителите на електрическа енергия от ВЕИ да търгуват свободно, произвежданата от тях електрическа енергия, а не само на тези които са изградени след 1 януари 2019 г. (т.е. да се премахне ограничението на чл.100, ал.4 от ЗЕ)**

Към настоящия момент всички останали производители са задължени да продават само и единствено на борсовия пазар. Считаме, че развитието на пазара на електрическа енергия налага промени в модела за търговия с енергия и е обосновано да се премахне императивното задължение производителите да продават енергия само на организирания борсов пазар (с изключение на централи, собственост на държавата и/или общините). По този начин производителите могат да избират как да продава електрическата енергия – чрез двустранен договор на търговец, на клиент, на организиран борсов пазар или на оператор на съоръжение за съхранение на електрическа енергия.

Предложението е продиктувано, включително поради факта, че подобно ограничение за търговия (само и единствено на организиран борсов пазар) не е практика в страните от европейския съюз (подобно ограничение бе въведено в Румъния, но бе отменено през 2021г.). Поради спецификата на производството на енергия от ВЕИ, енергията произвеждана от тях се продава основно на пазар „ден напред“ на борсовия пазар, тъй като тези производители не биха могли да изпълнят условията на стандартизираните продукти на пазара на двустранни договори. Сключването на дългосрочни договори за продажба на енергия от ВЕИ производители е свързано с договаряне на специфични условия за да може да се разпредели риска между конкретните купувач и продавач максимално близко до нуждите на всяка от страните по договора.

Предложението съответства на предлаганите промени на Директива (ЕС) 2019/944. Премахването на това ограничение няма да се отрази на предоставянето на премии на ВЕИ производителите, тъй като същите като размер се обвързват с определяната от КЕВР прогнозна пазарна цена по групи производители. В този аспект за КЕВР няма пречка да

продължи да прилага методология за определяне на прогнозната пазарна цена базирана на борсовите цени. Възприемането на това предложение ще наложи и изменение в чл.34и, ал.4 от ЗЕ (кога не се дължи премия), за да се синхронизира с отпадане на задължението за продажба на електрическата енергия единствено на организирания борсов пазар.

В допълнение считаме, че по този начин ще се осигури възможност за изпълнение на предлаганото задължение на крайните снабдители и търговците да осигурят микс, от който 60 % да бъде от нискоемисионно производство. Правно недопустимо е, а и обективната невъзможност ВЕИ производителите да бъдат задължени да продават само и единствено на предвиждания нов сегмент на борсата, за да може да се изпълни вмененото задължение на доставчиците на битовите крайни клиенти. В допълнение, предлагаме да се обмисли възможността крайните снабдители и търговците да изпълняват задължението си за определения микс чрез покупка на гаранции за произход на електрическа енергия от възобновяеми източници, тъй като това ще осигури възможност на свободна търговия както на производителите на енергия, така и на пазарните участници, снабдяващи битови клиенти, като им позволи да структурират продажбите/покупките си на енергия по начин съответстващ на профила на потребление на клиентите им.

Във връзка с горното предлагаме следните изменения в чл.100 от ЗЕ

Предложение по чл.100	Текст на чл.100 с предлаганите промени и промените по ЗИДЗЕ
<p>1. Ал.4 „Сделките по ал. 1, които се сключват от производители, които са с над 50 на сто държавно или общинско участие в капитала, от операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за компенсиране на технологичните разходи по пренос, съответно по разпределение, се осъществяват на организиран борсов пазар на електрическа енергия.</p> <p>2. ал.5 се заличава</p> <p>3. ал.6 и 7 се изменят както следва: „(б) Производители по чл. 162а и производители с обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW по Закона за енергията от възобновяеми източници по Закона за енергията от възобновяеми източници може да продават цялата или част от произведената електрическа енергия на организиран борсов пазар чрез координатор на балансираща група. В този случай координаторът регистрира при независимия преносен оператор производителите като подгрупа в балансиращата група.</p>	<p>Чл.100 (1) Сделки с електрическа енергия по свободно договорени цени могат да сключват производителите, включително производителите на енергия от възобновяеми източници за количествата по чл. 31, ал. 5, т. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници, крайните снабдители на електрическа енергия, търговците на електрическа енергия, доставчиците от последна инстанция, операторът на борсовия пазар на електрическа енергия, координатори на балансиращи групи, крайните клиенти, операторите на съоръжения за съхранение на електрическа енергия и операторите на електропреносната, електроразпределителните и затворените електроразпределителни мрежи за компенсиране на технологичните разходи по пренос, съответно по разпределение.</p> <p>(2) (Доп. ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.) Общественият доставчик на електрическа енергия може да продава изкупена по реда на чл. 93а, ал. 1 и чл. 94 електрическа енергия по свободно договорени цени.</p> <p>(3) (Нова ДВ, бр. 38 от 2018 г., в сила от 01.07.2018 г.) Общественият доставчик може да купува електрическа енергия по свободно договорени цени в случай на недостиг на количества електрическа енергия, в съответствие с които общественият доставчик еключва сделки с крайните снабдители.</p> <p>(4) Сделките по ал. 1, които се сключват от производители, които са с над 50 на сто държавно или общинско участие в капитала, от операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за компенсиране на технологичните разходи по пренос, съответно по разпределение, се осъществяват на организиран борсов пазар на електрическа енергия.</p> <p>(5) (Нова ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г., предишна ал. 4, изм. ДВ, бр. 38 от 2018 г., в сила от 01.07.2018 г., доп. ДВ, бр. 91 от 2018 г., доп. ДВ, бр. 11 от 2023 г.) Алинея 4 не се прилага за</p>

<p>(7) Координаторът на балансираща група, съответно търговецът на електрическа енергия изготвя месечна справка за продадената електрическа енергия на организиран борсов пазар по ал.6 и/или закупена по договори с производители по ал.6, която предоставя на комисията и фонда до 10-число на месеца, следващ месеца, за който се отнася.</p>	<p>еделки с електрическа енергия, които се сключват при условията и по реда на чл. 119, ал. 1 и 2, както и за еделки, сключени от производители на електрическа енергия от възобновяеми източници с обекти, въведени в експлоатация след 1 януари 2019 г. и за еделки, сключени от оператори на съоръжения за съхранение на електрическа енергия, присъединени след 1 февруари 2023 г.</p> <p>(6) Производители по чл. 162а и производители с обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW по Закона за енергията от възобновяеми източници по Закона за енергията от възобновяеми източници може да продават цялата или част от произведената електрическа енергия на организиран борсов пазар чрез координатор на балансираща група. В този случай координаторът регистрира при независимия преносен оператор производителите като подгрупа в балансиращата група</p> <p>(7) Координаторът на балансираща група, съответно търговецът на електрическа енергия изготвя месечна справка за продадената електрическа енергия на организиран борсов пазар по ал.6 и/или закупена по договори с производители по ал.6, която предоставя на комисията и фонда до 10-число на месеца, следващ месеца, за който се отнася.</p>
--	---

2. В чл.93а, ал.2 да се заличи.

Така както е дефинирано в проекта, означава, че на практика не може да има дългосрочен договор между потребител (особено промишлени потребители) и производител на енергия от ВЕИ (което е допустимо принципно и не се забранява по какъвто и да било начин от европейското законодателство) или между търговец и производител. Ако целта е да не се сключват дългосрочни договори с производители, ползващи въглища, то това следва да бъде изрично посочено. В допълнение, не може да се ограничава свободната търговия между участниците на пазара, при положение, че целта е пълна либерализация, а същите да бъдат задължени да търгуват отново, само и единствено на борсата. Следва да се има предвид също така, че борсовата търговия предполага стандартизиране на продуктите, което не е особено приложимо за дългосрочно изкупуване на енергия (относно гаранциите на купувача, структуриране на продажбата, количества продадена енергия, прогнозиране на производството и съгласуване на графици за доставка, неустойките, планови ремонти на централата и мрежата и др.).

От текста не е ясно какво се има предвид под „споразумения със същия или еквивалентен предмет или ефект, включително допълнителни споразумения за продължаване срока на действащи договори“. Какви са тези еквивалентни договори, при положение че на борсата се търгува физически доставка на енергия.

Следва изрично да се подчертае, че защитата на крайните битови клиенти е осигурена чрез нормата на чл.97 и според нас е правно и икономически неоправдано да се създават пречки пред търговията с ВЕИ енергия.

3. Да се дефинира понятието „дългосрочност“ относно споразумения за закупуване на енергия сключени между производители на електрическа енергия с произход от нискоемисионни източници и крайни снабдители и/или търговци, които снабдяват битови крайни клиенти (чл.97 от ЗИДЗЕ)

В закона не се съдържа дефинитивно каква продължителност на даден договор се приема за дългосрочна. В този смисъл предлагаме това да бъде уточнено (например споразумения за изкупуване на енергия над 3 години) за да не се допуска превратно прилагане на закона от административните органи.

4. Да се развият текстовете относно предложението за организиране на търгове за сключване на договори за финансови гаранции или разлики по чл. 36и, ал. 5 от ЗИДЗЕ.

Съгласно предложенията на проекта закона, Фондът сключва договори с крайните снабдители и търговците на електрическа енергия за финансови гаранции или за разлики по споразуменията по чл. 97, ал. 4 въз основа на проведени търгове по чл. 21, ал. 1, т. 46., но:

- Не е ясно какви са предлаганите договори и каква е тяхната цел– следва да бъде ясно определен предметът и основните права и задължения по тези договори. Договорите за разлика са възможни и са приложими при насърчаване на производители и при ползване на публичен ресурс, но същите следва да бъдат ясно и безпротиворечиво уредени. Ако целта е да се създаде възможност за насърчаване на производството от ВЕИ (при бъдещ спад), то това би било схема на насърчаване и същата следва да бъде ясно разписана;
- Не е ясно каква е корелацията между предлаганите компенсации за крайните снабдители и търговците и провежданите търгове;
- Не е ясно какви ще са основните принципни положения при провеждането на търговете. Правно недопустимо е разходването на публичен ресурс да не е скрепено със законова норма, най-малко относно принципите които се прилагат от даден административен и/или регулаторен орган.

Във връзка с изложеното по –горе, считаме че проектът на ЗИДЗЕ е стъпка напред в либерализацията на пазара на електрическа енергия, но с оглед създаването на ясна и недискриминационна правна рамка, следва допълнително да се обмисли и да се разпишат норми относно структурата на пазара на енергия, за да се създаде стабилност и предвидимост за участниците на пазара.

С уважение: _____
Иван Цанков, управител
Ей И Ес Гео Енерджи ООД